

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dawid Miąsik

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku C. Bank Polska S.A. [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi [...] z udziałem zainteresowanych: [...] o podstawę wymiaru składek, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 października 2017 r., zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 28 lutego 2017 r.

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2017 r., Sąd Apelacyjny [...] odrzucił skargę kasacyjną płatnika C. Bank Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą [...] od wyroku tego Sądu z dnia 18 października 2016 r. wydanego w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi [...] przy udziale zainteresowanych [...] o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Przedmiotowe postanowienie zostało wydane w następujących okolicznościach: Decyzją z dnia 17 grudnia 2014 r. organ rentowy ustalił „zerową” podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu pracy wykonywanej u płatnika przez zainteresowaną M. L. na podstawie umowy zlecenia. Wyrokiem z dnia 25 lutego 2016 r., Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [...]

uwzględnił odwołanie płatnika od powyższej decyzji w ten sposób, że stwierdził, iż podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne M.L. w kolejnych miesiącach kalendarzowych przypadających od grudnia 2011 r. do maja 2012 r. nie były „zerowe”, lecz odpowiadały kwotom szczegółowo wymienionym w sentencji wyroku. W konsekwencji Sąd Okręgowy stwierdził, że również składki na ubezpieczenie zdrowotne M.L. należne od grudnia 2011 r. do maja 2012 r. miały wartość wyższą, niż „zerowa”. Od wyroku Sądu pierwszej instancji organ rentowy wniósł apelację, a w jej uwzględnieniu Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie.

Od wyroku Sądu drugiej instancji płatnik wniósł skargę kasacyjną, w której wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczył kwotą 349 zł (odpowiadającą sumie składek za sporny okres).

Uzasadniając rozstrzygnięcie w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej, Sąd Apelacyjny wywiódł, że istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne należnych za M.L. w okresie, w którym będąc pracownicą spółki M., jednocześnie wykonywała na rzecz płatnika usługi finansowe w oparciu o umowę zlecenia zawartą z tym płatnikiem. W związku z powyższym należało przyjąć, że przedmiotem sporu jest tylko wysokość składek na ubezpieczenie zdrowotne M.L., obliczona od podstawy wymiaru, która została szczegółowo opisana w decyzji kwestionowanej w niniejszym postępowaniu. W tej sytuacji wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiada różnicy między sumą składek wymienionych w decyzji a wysokością składek deklarowanych przez płatnika za sporne miesiące. Tak ustalona wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego jest niższa od kwoty 10.000 zł, o której stanowi art. 398² § 1 k.p.c., co oznacza, że skarga kasacyjna wniesiona przez płatnika nie jest dopuszczalna i podlega odrzuceniu w myśl art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego płatnik zarzucił naruszenie art. 398² § 1 i art. 398⁶ § 2 k.p.c. Według płatnika, odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej było wadliwe, bo wniesiono ją w sprawie, która „ma charakter sprawy o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego”, gdzie wartość przedmiotu zaskarżenia nie ma żadnego wpływu na dopuszczalność skargi. W opinii płatnika „sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia

społecznego” jest w szczególności „sprawa, w której ustalane jest, czy dany podmiot podlega z danego tytułu ubezpieczeniu społecznemu”, przy czym pod pojęciem „ubezpieczenie społeczne” należy także rozumieć „ubezpieczenie zdrowotne”. W niniejszej sprawie spór nie dotyczy więc wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne, ale obejmuje kwestię „podmiotowej konfiguracji” stosunku ubezpieczenia zdrowotnego. Wynika to z faktu, że przedmiotem postępowania jest rozstrzygnięcie wątpliwości, czy zainteresowana M.L. - w ramach pracy, którą rzeczywiście wykonywała na rzecz płatnika - podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem, czy też z tytułu umowy o pracę łączącej ją z pracodawcą. Wskazując na powyższe płatnik wniósł o uchylenie kwestionowanego postanowienia i przekazanie Sądowi Apelacyjnemu sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

We wcześniejszej judykaturze Sąd Najwyższy rzeczywiście wyrażał pogląd, że sprawa „o składki na ubezpieczenie zdrowotne”, w której organ rentowy ustalił „zerową” podstawę wymiaru składek na to ubezpieczenie i - w konsekwencji - określił „zerową” wysokość składki (z tej racji, że osoba zainteresowana nie podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej z podmiotem trzecim w okolicznościach, o których stanowi art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) jest w istocie sprawą „o podleganie ubezpieczeniu zdrowotnemu”. W uzasadnieniu tego stanowiska podkreślano, że ubezpieczenie zdrowotne ma charakter ubezpieczenia społecznego, bo jest ono rodzajem ubezpieczenia społecznego, a jego odrębność wynika przede wszystkim z faktu odmiennego przedmiotu ochrony oraz odrębności organizacyjnej. Konsekwencją takiego założenia było stwierdzenie, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego jest sprawą, w której skarga kasacyjna - stosownie do treści art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. - przysługuje bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (postanowienia z dnia 19 lutego 2013 r., II UZ 129/12, LEX nr 1427732; z dnia 14 maja 2013 r., II UZ 19/13, LEX nr 1427734; z

dnia 14 maja 2013 r., II UZ 17/13, LEX nr 1427733; z dnia 17 maja 2013 r., II UZ 20/13, LEX nr 1555546; z dnia 17 maja 2013 r., II UZ 21/13, LEX nr 1619028; z dnia 17 maja 2013 r., II UZ 22/13, LEX nr 1619029 i z dnia 6 czerwca 2013 r., II UZ 39/13, LEX nr 1331303).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę tego poglądu jednak nie podziela i w pełni przychyli się do stanowiska orzeczniczego, jakie w tej materii jest prezentowane w najnowszej judykaturze. Zgodnie z nim, sprawa z odwołania od decyzji organu rentowego, w której ustalono „zerową” podstawę i „zerowy” wymiar składek na ubezpieczenie zdrowotne - z uwagi na niepodleganie danej osoby ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią, na podstawie których ta osoba wykonywała pracę na rzecz swojego pracodawcy - nie jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym i w konsekwencji dopuszczalność skargi kasacyjnej w takiej sprawie jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., II UZ 76/16, LEX nr 2242372).

Za słusznością takiej tezy przemawiają następujące argumenty. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres kognicji sądu powszechnego jest zawsze determinowany treścią decyzji, jaką uprzednio wydał w tej sprawie organ rentowy (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210 i z dnia 26 maja 2011 r., II UK 360/10, LEX nr 901610 oraz postanowienia tego Sądu z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601 i z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831). Decyzja, kwestionowana w ramach niniejszego postępowania, niewątpliwie określa podstawę wymiaru i wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne względem zainteresowanej M.L.. Tymczasem zgodnie z art. 109 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1793 ze zm.) „indywidualne sprawy z zakresu ubezpieczenia zdrowotnego” rozpatruje dyrektor oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia (to oznacza *a contrario*, że inne organy nie rozpatrują takich spraw). Do grupy „indywidualnych spraw z zakresu ubezpieczenia zdrowotnego” zalicza się sprawy dotyczące objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym i ustalenia prawa do świadczeń (art. 109 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 27

sierpnia 2004 r.). Natomiast z tej kategorii zostają wyłączone sprawy z zakresu wymierzania i pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne, należące do właściwości organów ubezpieczeń społecznych (art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r.).

Decyzja zaskarżona w niniejszej sprawie została wydana właśnie w ramach kompetencji przypisanych organowi rentowemu z mocy art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. Sporna decyzja dotyczy jedynie „wymiaru i poboru składek na ubezpieczenie zdrowotne” i w żadnym razie nie obejmuje kwestii „podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu”. Dopiero w sytuacjach wątpliwych, gdzie objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym z mocy prawa nie jest konsekwencją objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, organem ustawowo powołanym do wydawania stanowczych rozstrzygnięć w przedmiocie podlegania (niepodlegania) ubezpieczeniu zdrowotnemu pozostaje wyłącznie dyrektor oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2015 r., I UK 251/14, LEX nr 1712806 i powołane tam orzecznictwo i piśmiennictwo).

Skoro problematyka podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu nie należy do kompetencji jednostek organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych a w tej materii droga sądowa (przed sądem powszechnym) nie jest dopuszczalna, co wynika z art. 109 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r., to przedmiotem rozpoznania Sądów *meriti* w niniejszym postępowaniu nie była (nie mogła być) kwestia odnosząca się do podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu przez zainteresowaną M.L.. Tym samym spór ograniczał się jedynie do ustalenia właściwej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. W rezultacie dopuszczalność skargi kasacyjnej w takiej sprawie jest ściśle uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia, a ta nie może być mniejsza od kwoty 10.000 zł. Skoro wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczona w skardze złożonej przez płatnika jest niższa od kwoty wymienionej w art. 398² § 1 zdanie pierwsze *in fine* k.p.c., to taka skarga nie jest dopuszczalna, wobec czego podlegała odrzuceniu przez Sąd drugiej instancji na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Tak więc w ostatecznym rozrachunku okazało się, że kwestionowane postanowienie Sądu Apelacyjnego było zgodne z prawem.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c., albowiem nie zawierało ono uzasadnionych podstaw.

kc